

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПРИ ФОРМУВАННІ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У сучасних умовах функціонування АПК істотно зростає чисельність видів і форм фінансових ризиків та їх вплив на результати фінансової діяльності виноробних підприємств. Найскладнішими з точки зору управління ними є фінансові ризики, що виникають при формуванні і використанні оборотних активів. До того ж, за питомою вагою вони становлять основу загального портфеля фінансових ризиків на виноробних підприємствах.

Такі характеристики фінансових ризиків, як їх багаточисельність, ступінь впливу на фінансовий результат, об'єктивність і вірогідність прояву, невизначеність реалізації тощо підвищують зацікавленість провідних економістів.

Управління фінансовими ризиками при формуванні оборотних активів повинно здійснюватися через систему заходів нейтралізації їх можливих фінансових наслідків на виноробних підприємствах.

Спочатку необхідно провести ідентифікацію окремих видів ризиків, пов'язаних з формуванням та використанням оборотних активів. Оборотні активи характеризуються багатоелементним складом, рухливістю і специфікою функціонування на виноробних підприємствах, що зумовлює виникнення чисельних ризиків, які супроводжують кожний етап трансформації оборотних активів.

Таким чином, постає завдання групування оборотних активів за ступенем їх ліквідності та мірою фінансового ризику: виявлення оборотних засобів, що мають дуже низьку можливість реалізуватися, з метою раціонального розміщення оборотного капіталу в поточних активах, нейтралізації фінансових ризиків, пов'язаних із використанням оборотних активів, безкризового розвитку підприємства і поступового розширення обсягу його господарської діяльності (табл. 1).

Структура оборотних активів Ізмаїльського винзаводу
за рівнем ліквідності та ризику, %

Види оборотних активів	1995–1997 рр.	2001 р.	2002 р.	2003 р.
1. Оборотні засоби:				
у сфері виробництва	60,8	64,5	60,2	58,1
у сфері обігу	39,2	35,5	39,8	41,9
2. Питома вага оборотних засобів у структурі активів	56,5	28,1	48,9	65,4
3. За ступенем ліквідності:				
високоліквідні	7,7	1,1	2,3	1,0
середньоліквідні	31,1	61,7	56,2	55,7
низьколіквідні	53,3	34,5	39,7	38,5
неліквідні	7,9	2,7	1,8	4,8
4. За ризиком вкладення:				
із найменшим ризиком	7,7	1,1	2,3	1,0
із середнім ризиком	58,8	50,9	53,5	74,3
із значним ризиком	32,3	45,5	42,4	20,7
із критичним ризиком	1,2	2,5	1,8	4,0

Структура оборотних активів відбиває їх якісну характеристику та свідчить про високу питому вагу активів із середнім і значним рівнем ризику. Крім цього, протягом останніх років значно зростає питома вага неліквідних активів та активів із критичним рівнем ризику. З огляду на це, одним з основних принципів управління фінансовими ризиками є їх усвідомлення, тобто, будуючи агресивну політику управління оборотними активами, необхідно свідомо включати до портфеля фінансових ризиків використання оборотних активів ті з них, що можуть бути нейтралізовані в процесі їх управління. Водночас, у деяких випадках підприємство не може прийняти тактику "викреслення ризику", оскільки до потреб операційної діяльності належать і такі оборотні активи, що мають низьку ліквідність (пакувальні матеріали, допоміжні матеріали тощо). Оптимізації їх обсягів, рівня ліквідності та ризику при формуванні структури оборотних активів досягають за допомогою нормування кожного елемента оборотних активів.

При управлінні фінансовими ризиками слід звернути увагу на те, що витрати підприємства на нейтралізацію обраних ризиків не мають перевищувати суми можливих фінансових втрат. В іншому випадку

втрачається принцип економічності, незважаючи на велику вірогідність настання ризикової події. Отже, очікувана величина фінансових втрат підприємства, що обумовлюється певним рівнем ризику, повинен відповідати тій частині резервного капіталу, що забезпечує внутрішню профілактику ризиків.

На наш погляд, формою прояву ризику неплатоспроможності на виноробних підприємствах є несвоєчасні розрахунки за поставлену в кредит продукцію (неспроможність дебіторів виконувати свої зобов'язання), оскільки це призводить до незбалансованості матеріальних і грошових потоків у часі. Деякі фінансисти визначають цей вид фінансових ризиків як кредитний, що існує при реалізації кредитної політики виноробних підприємств стосовно покупців та підлягає страхуванню [2, 580–582].

Таким чином, при управлінні фінансовими ризиками на виноробних підприємствах слід дотримуватись основних принципів: економічності, усвідомлення, ідентифікації, внутрішньої профілактики та страхування.

Література

1. Стоянова Е., Быкова Е., Бланк И. *Управление оборотным капиталом*. – М.: Перспектива, 1998.
2. Бланк И. А. *Управление активами*. – К.: Ника-Центр, 2000. – Вып. 6. – 720 с.

Надія ГУЛІЙ

Запорізький національний технічний університет
Науковий керівник: к. е. н., доц. А. В. Череп

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Факторингові операції поширені в усіх розвинутих країнах світу не тільки на внутрішньому, а й на зовнішньому ринках. Такий стан розвитку факторингу зумовлений прагненням підприємств та організацій в умовах ринкової економіки до прискорення обігу коштів у розрахун-

ках, скорочення величини відволікання коштів у дебіторську заборгованість, зниження неплатежів.

За договором факторингу одна сторона – фактор за свій рахунок придбаває в іншої сторони – клієнта її права грошової вимоги до боржників або отримує такі права як повірений клієнта для вимагання боргів на користь довірителя (за винагороду). При цьому договірна вартість придбання таких прав нижча за вартість їх погашення, а клієнт за угодою з фактором бере (або не бере) на себе відповідальність за боржника.

Факторингові операції передбачають: фінансування поставок продукції чи надання послуг; страхування кредитних ризиків; облік дебіторської заборгованості; контроль за своєчасністю оплати і роботу з дебіторами; інкасацію дебіторської заборгованості постачальника тощо.

Суть факторингу з точки зору комерційного банку полягає в отриманні в клієнта права на стягнення боргів. Банк частково оплачує своїм клієнтам вимоги щодо їхніх боржників, як правило, 50–90% боргу, до настання строку їх сплати боржником. Інша частина боргу за вирахуванням відсотків повертається клієнтам на день отримання коштів від дебітора. Банк оцінює кредитоспроможність наявних і можливих боржників клієнта і заздалегідь встановлює граничну величину авансу. У результаті клієнт комерційного банку отримує можливість скоріше повернути борги, здійснити платежі, за що він і сплачує банкові певний відсоток. Окремі банки надають більш широкий спектр послуг, супутніх факторингу.

Факторинг – особливо важливий засіб фінансової підтримки компаній, що розвиваються. Значна його перевага для корпорацій у тому, що він є беззаставною формою фінансування.

Найсуттєвішим питанням розвитку факторингових послуг залишається неготовність переважної більшості вітчизняних банків до розвитку факторингового обслуговування. Головна проблема тут суто методологічна. Друга проблема – це неготовність переважної частини банків країни до середньострокових інвестицій у нову для них галузь діяльності. Третя пов'язана з недостатньо підготовленою законодавчою базою.

Для розвитку в нашій країні факторингу необхідно прийняти спеціальний закон "Про факторинг", з метою чіткого регулювання відно-